

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

2598

Vragen van het lid **Nijboer** (PvdA) aan de Ministers van Economische Zaken en Klimaat en van Financiën over *het Akkoord op Hoofdpijnen dat de Staat heeft gesloten met Shell en ExxonMobil* (ingezonden 27 juni 2018).

Antwoord van Minister **Wiebes** (Economische Zaken en Klimaat) (ontvangen 29 juni 2018)

Vraag 1

Waarom is het akkoord gezien het budgetrecht van de Kamer, zoals vastgelegd in de Comptabiliteitswet, niet van tevoren ter goedkeuring naar de Kamer gestuurd?

Antwoord 1

Conform de Comptabiliteitswet 2016 mag een Minister namens de Staat overeenkomsten aangaan zonder voorafgaande instemming van het parlement. Op basis van deze bevoegdheid is het de Staat die overeenkomsten met private partijen afsluit. Nu de onderhandelingen zijn afgerond kunt met mij in debat gaan over het akkoord en aan de hand van het parlementaire budgetrecht de financiële gevolgen hiervan controleren.

Vraag 2 en 3

Waarom was het nodig nieuwe afspraken te maken? Twijfelde u aan de aansprakelijkheid van de NAM voor de schade geleden als gevolg van de gaswinning?

Was de NAM aansprakelijk voor de kosten van de versteviging?

Antwoord 2 en 3

Op 29 maart heeft het kabinet besloten de gaswinning in Groningen op zo kort mogelijke termijn te beëindigen. Nu we de laatste fase van gaswinning in Groningen ingaan, hebben we ook heldere, toekomstbestendige afspraken nodig. Deze week heb ik met Shell en ExxonMobil, de aandeelhouders van NAM, een akkoord gesloten dat in het teken staat van een verantwoorde afbouw van de gaswinning. Ik heb nooit getwijfeld aan de aansprakelijkheid van NAM voor de gevolgen van bodembeweging.

Vraag 4

Hoe verhouden de antwoorden op vragen 2 en 3 zich tot uw uitspraken in het verleden, waarin u altijd heeft gezegd dat de NAM aansprakelijk is voor alle schade als gevolg van de gaswinning (zoals «(d)e verplichting tot het

vergoeden van aardbevingsschade ten opzichte van gedupeerden in Groningen, is een wettelijke verplichting van NAM»)?

Antwoord 4

Die sluiten daarbij aan.

Vraag 5

Was deze overeenkomst noodzakelijk om ervoor te zorgen dat niet langer de NAM beslist hoeveel gas er wordt gewonnen? Is dit niet reeds verzekerd met het wetsvoorstel dat op 28 juni 2018 in de Kamer behandeld zal worden?

Antwoord 5

Nee, de overeenkomst was daartoe niet nodig. In de wijziging van de Mijnbouwwet wordt geregeld dat NAM een winningsverplichting krijgt. De overeenkomst regelt meer dan de hoeveelheid te winnen gas, zoals de garanties en het financieel robuust houden van NAM om de noodzakelijke hoeveelheid gas te kunnen blijven winnen.

Vraag 6

Waarom staat overal in het Akkoord op Hoofdpijnen dat de inhoud vertrouwelijk zal blijven? Waarom is gekozen om de inhoud te openbaren? Waarom is dit niet van begin af aan de intentie en de houding geweest?

Antwoord 6

Het is gebruikelijk dat bedrijfsvertrouwelijke informatie niet openbaar wordt gemaakt. Aangezien op voorhand duidelijk was dat er bedrijfsvertrouwelijke informatie in dit Akkoord op Hoofdpijnen zou staan, is deze passage direct opgenomen. Vanaf het begin heeft het kabinet ingezet op maximale transparantie. Gedurende het proces is door partijen het gesprek over transparantie verder gevoerd met als resultaat om zoveel als mogelijk van dit Akkoord op Hoofdpijnen, buiten de bedrijfsvertrouwelijke informatie, openbaar te maken.

Vraag 7

Wat wordt bedoeld met paragraaf 3.2 van het Akkoord op Hoofdpijnen? Betekent dit dat Shell en ExxonMobil weer inspraak krijgen in de hoeveelheid gas die gewonnen wordt als de winning onder de 12 miljard kuub duikt? Betekent dit dat de hoogte van de gaswinning afhankelijk wordt van de solvabiliteit van de NAM, terwijl partijen hadden verklaard hoe dan ook garant te staan voor de verplichtingen van de NAM? Hoe verhoudt paragraaf 3.2 zich tot paragraaf 3.3?

Antwoord 7

Shell en Exxon committeren zich aan het afbouwen van de winning. Echter, bij de lagere volumes in de laatste jaren van de winning zal moeten worden bezien op welke wijze de samenwerking met Shell en ExxonMobil vorm wordt gegeven. Het betekent niet dat Shell en Exxon inspraak krijgen op de hoogte van de winning en het betekent ook niet dat de hoogte van de winning wordt bepaald door de solvabiliteit van NAM. Paragraaf 3.3. heeft betrekking op de aanpassing van de Mijnbouwwet en paragraaf 3.2 over de aannames die gehanteerd worden bij de afbouw van de winning naar nul.

Vraag 8

Wat betekent de tweede bullet van artikel 3.8 van het Akkoord op Hoofdpijnen? Betekent dit dat de leveringszekerheid boven de veiligheid van Groningers blijft staan? Staat hier dat de winning niet eerder naar nul mag dan wanneer ook de gasbehoefte nul is?

Antwoord 8

In de tweede bullet van artikel 3.8 staat dat als er geen volume meer nodig is uit het Groningenveld, het Groningenveld ook niet meer beschikbaar is voor capaciteit voor bijvoorbeeld back-up voorzieningen. Anders gezegd, als er geen gas meer nodig is uit het Groningenveld om aan de laagcalorische vraag te voldoen dan wordt het veld ingesloten. De stikstofinstallaties zijn dan in staat om aan de volledige laagcalorische vraag te voldoen. De tweede

bullet gaat dus over de afbouw van de winning en zegt niets over de weging van veiligheid en leveringszekerheid.

Vraag 9

Kunt u gedetailleerd beschrijven hoeveel geld er in welk jaar beschikbaar komt voor de versterking van de economie en de leefbaarheid in de regio Groningen? Hoe worden deze bijdragen verdeeld tussen ExxonMobil, Shell en de Staat? Hoe verhouden deze bijdragen zich tot de kostenverdeling tussen partijen, alsmede de dividendverdeling? Kunt u een reactie geven op de publicatie van het Financieel Dagblad (FD) en BNR¹, waarin staat dat de Staat opdraait voor bijna 90% van de bijdrage? Waarom spiegelde u eerder bewust voor dat beide bedrijven een half miljard bijdragen aan de toekomst van Groningen?

Antwoord 9

Op dit moment zijn alleen de bedragen duidelijk die NAM en het Rijk in ieder geval zullen bijdragen. Er is nog geen uitsplitsing beschikbaar per jaar. Dit is afhankelijk van de uitkomsten van de gesprekken met de regio. Voor de rest van het antwoord op uw vraag verwijs ik naar mijn brief van vandaag over het artikel uit het FD over dit onderwerp.

Vraag 10

Worden deze bedragen beïnvloed door de verminderde rechten van de Staat in de opbrengsten van de gasbaten? Hoe was de verhouding geweest als de verdeling tussen de Staat en Shell en Exxon gelijk was gebleven?

Antwoord 10

De uitgaven die NAM hiervoor doet worden beschouwd als kosten van winning en leiden dus tot een lagere winst uit de winning van Groningegas. De uitgaven van NAM worden niet beïnvloed door de wijziging van de financiële afdrachten. In de oude situatie leidden kosten van NAM tot lagere inkomsten voor de Staat van 64% van het desbetreffende bedrag en 36% verminderde winst voor Shell en Exxon. In de nieuwe situatie is dat 73% voor de Staat en 27% voor Shell en Exxon.

Vraag 11

Vindt u ook dat de terminologie die door u gebezigd is, namelijk dat de Staat en de NAM ieder 50% zouden bijdragen, in het licht van het artikel van het FD op zijn minst misleidend is? Denkt u dat de onoplettende lezer dit had opgemaakt uit uw woorden?

Antwoord 11

Nee, want de Staat draagt direct bij aan 50% van de uitgaven en NAM de overige 50%. De bijdrage van NAM wordt vervolgens verwerkt op de gebruikelijke wijze via de afdrachtenregels.

Vraag 12

Betekent het citaat «(d)e Staat heeft de intentie dat NAM niet meer zelf jegens gelaedeerden aansprakelijk zal zijn voor schade door Bodembeweging» dat het Fonds aansprakelijk wordt? Hoe is dit juridisch geregeld als de NAM primair aansprakelijk is voor schade als gevolg van gaswinning?

Antwoord 12

Nee, dit betekent dat ik voornemens ben om met een wetsvoorstel dat ik in voorbereiding heb te regelen dat personen die als gevolg van bodembeweging door gaswinning uit het Groningenveld of de gasopslag Norg voortaan niet meer de NAM maar de Staat moeten aanspreken voor hun schade. De Staat zorgt voor een adequate afwikkeling van de schade en verhaalt de kosten hiervan vervolgens op NAM, die financieel aansprakelijk blijft voor deze kosten.

¹ <https://fd.nl/economie-politiek/1259795/nam-betaalt-veel-minder-aan-groningenvonds>

Vraag 13

Hoe is geborgd dat de NAM aansprakelijkheid behoudt mocht het fonds niet aan zijn verplichtingen kunnen voldoen?

Antwoord 13

In het wetsvoorstel dat ik in voorbereiding heb, is geborgd dat altijd een adequate afhandeling van schade als gevolg van bodembeweging zal plaatsvinden.

Vraag 14

Waarom is voor Norg de omkering van de bewijslast niet van toepassing?

Antwoord 14

Het wettelijke bewijsvermoeden zoals opgenomen in artikel 177a, eerste lid, van Boek 6 van het Burgerlijk Wetboek geldt voor gaswinning uit het Groningenveld. De gasopslag Norg staat los van het Groningenveld. Er is echter wel een directe verbinding tussen het Groningenveld en de gasopslag Norg waardoor de gasopslag Norg, kan worden opgevat als onderdeel van de gaswinning uit het Groningenveld. Zo kan het bewijsvermoeden ook ten aanzien van de gasopslag bij Norg worden toegepast. Dat is staande praktijk bij de afhandeling van schade door de Tijdelijke Commissie Mijnbouwschade. Hierin verandert door het Akkoord op Hoofdpijnen niets. Ook met het nieuwe wetsvoorstel voor de publieke afhandeling van schade, dat ik binnenkort voor consultatie openbaar maak, blijft dit het geval.

Vraag 15

Wie vergoedt de kosten van het Fonds die zijn opgenomen in de uitzonderingen van artikel 5.3 van het Akkoord? Waarom vallen ook de huisvestingskosten onder deze uitzondering?

Antwoord 15

De Staat neemt deze kosten op zich. Om de onafhankelijkheid van degenen die besluiten over de toekenning van de schade volledig te borgen wordt zowel hun bezoldiging als de kosten voor de huisvesting door de Staat betaald.

Vraag 16

Hoe wordt het bestuur van het fonds ingericht? Aan wie rapporteert het bestuur van het fonds? Hoe wordt onafhankelijkheid geborgd? Welke rechtsvorm zal het fonds kennen? Wie verschaft het aanvankskapitaal van het fonds, en hoe groot zal dit zijn?

Antwoord 16

In het Regeerakkoord 2017 «Vertrouwen in de Toekomst»² is opgenomen dat er een schadefonds komt onder onafhankelijke publieke regie en dat de afhandeling van schade en herstel onafhankelijk plaatsvindt van NAM. Om dit te regelen start ik zeer binnenkort een consultatie voor het Wetsvoorstel Instituut Mijnbouwschade Groningen. In dit wetsvoorstel vraag ik alle geïnteresseerden onder andere te reageren op deze vragen.

Vraag 17

Welke wettelijke heffing wordt bedoeld in Artikel 5.11 dat stelt dat betalingen door NAM zullen worden verricht op grond van een wettelijke heffing? Is dit een bestaande heffing?

Antwoord 17

In het Wetsvoorstel Instituut Mijnbouwschade Groningen dat binnenkort ter consultatie wordt gelegd stelt de Minister van EZK een nieuwe heffing voor.

Vraag 18

Waarom kan de NAM niet langer btw verrekenen?

² Regeerakkoord 2017: «Vertrouwen in de Toekomst» van 10 oktober 2017, p. 43 (Bijlage bij Kamerstuk 34 700, nr. 34).

Antwoord 18

Vanaf 19 maart 2018 is de afhandeling van schade als gevolg van aardbevingen in publieke handen gekomen (bij de Tijdelijke Commissie Mijschade Groningen, TCMG). Omdat de NAM geen directe opdrachtgever meer is van aannemers die schade herstellen, kan de NAM de betaalde BTW niet meer terugvorderen.

Vraag 19

Kunt u in percentages aangeven welk percentage van de gasbaten naar de Staat vloeit, welk percentage naar Shell en welk percentage naar ExxonMobil? Kunt u aangeven hoe veranderende kostenniveaus van invloed zijn op de gasbaten voor de Staat? Kunt u aangeven hoe kosten precies worden verdeeld tussen de drie partijen? Hoe beïnvloedt dit het dividend?

Antwoord 19

De MOR-Afdracht is een afdracht aan de Staat die afhankelijk is van de omzet. Hierdoor ontving de Staat de afgelopen jaren gemiddeld 85 tot 90% van de winst van het Groningengas en NAM 10 tot 15% van de winst. De winst van NAM komt toe aan de aandeelhouders van NAM (50% Shell en 50% ExxonMobil). De kosten werden verdeeld in de 64/36 schijf, zodat uiteindelijk 64% voor rekening van de Staat komt en 36% voor NAM. Naar de toekomst toe wordt de winstverdeling in lijn gebracht met het wettelijk regime dat van toepassing is op bijna alle gasvelden in Nederland. Dit leidt er toe dat de Staat 73% van de winst ontvangt en NAM 27%. Opbrengsten en kosten worden hierbij op dezelfde manier verdeeld: 73% voor de Staat en 27% voor Shell en ExxonMobil. Het percentage van 27% is dus niet afhankelijk van het niveau van de kosten. Dit heeft geen invloed voor het dividend van NAM, want daar zijn apart afspraken over gemaakt.

Vraag 20

Waarom is er voor gekozen om de NAM alleen over 2018 en 2019 geen dividend uit te laten keren?

Antwoord 20

Door over deze jaren geen dividend uit te keren worden de reserves van NAM flink versterkt. Vanaf 2020 kan slechts dividend worden uitgekeerd indien NAM voldoet aan overeengekomen eisen. Hiermee wordt zeker gesteld dat ook op de lange termijn NAM financieel robuust blijft.

Vraag 21

Worden de intenties van artikel 6.5 van het Akkoord vastgelegd in duidelijk meetbare en toetsbare criteria? In hoeverre valt over een passage als «NAM in staat zal zijn haar bedrijfsactiviteiten te kunnen blijven uitvoeren» te onderhandelen?

Antwoord 21

De passage is voldoende concreet om uitvoering aan te geven en is de uitkomst van onderhandelingen.

Vraag 22

Betekent artikel 6.9 van het Akkoord op Hooflijnen dat de overeenkomst geldig is totdat de situatie minder rooskleurig is dan nu? Wat is de houdbaarheid van dit Akkoord op Hooflijnen, nu partijen terecht stellen dat de omzet van de NAM onherroepelijk zal teruglopen? Betekent dit niet dat in het Akkoord op Hooflijnen nu al een passage is ingebouwd die terugonderhandelen door ExxonMobil en Shell uitlokt?

Antwoord 22

Het akkoord op hoofdlijnen is een gebalanceerd pakket waarbij op basis van de afbouw van de winning van Groningengas ook rekening is gehouden met de financiële situatie van NAM. Immers, NAM moet wel in staat zijn om de noodzakelijke hoeveelheid Groningengas te kunnen blijven winnen. Artikel 6.9 van het Akkoord ziet toe op de uitzonderlijke situatie in de eindfase van de winning, wanneer NAM niet meer in staat is aanzienlijke extra kosten op te vangen. Mocht dit optreden dan zal ik met Shell en Exxon in overleg treden.

Dit betekent niet dat dit behoeft te leiden tot een aanpassing van het Akkoord.

Vraag 23

Bent u van oordeel dat zonder artikel 6.11 de twee oliebedrijven succesvol een claim hadden kunnen indienen voor gasreserves die niet gewonnen zullen worden? Zo ja, hoe groot heeft u die claim beoordeeld? Hoe verhoudt dit zich tot het grotere aandeel dat de oliebedrijven nu zullen ontvangen in de komende gasopbrengsten?

Antwoord 23

Het Groningengas is eigendom van NAM. Door de keuze van het kabinet om de winning uit Groningen zo snel mogelijk te beëindigen blijft er 450 miljard m³ gas met een waarde van 70 miljard euro onder de grond blijft zitten. Dat is een grote hoeveelheid gas. Zoals ik eerder heb aangegeven was het mijn inzet om te voorkomen dat Shell en Exxon een claim zouden indienen en dat is gelukt. Hoe succesvol een dergelijke claim zou zijn geweest en hoeveel compensatie er al dan niet zou moeten worden betaald is op voorhand niet aan te geven. Dit zal moeten worden vastgesteld door middel van arbitrage, maar er moet rekening mee worden gehouden dat het hier gaat om miljarden. Voor mij is de uitkomst van de onderhandelingen relevant. Weliswaar neemt het aandeel van de oliebedrijven in de winst toe, maar hierbij moet in aanmerking worden genomen dat de winning snel daalt en dus ook de winsten snel afnemen.

Het akkoord op hoofdlijnen is een gebalanceerd totaalpakket, waar het afzien van een claim voor niet gewonnen gas onderdeel van uit maakt.

Vraag 24

Is het Akkoord op Hooflijnen reeds door alle partijen geaccordeerd? Waren zij over de hoofdlijnen van de inhoud al eerder op de hoogte gesteld?

Antwoord 24

Ja, het Akkoord op Hooflijnen is door alle partijen ondertekend nadat de onderhandelingen waren afgerond.

Vraag 25

Heeft het Akkoord op Hooflijnen gevolgen voor de mensen met schade in Noord-Drenthe? Zo ja, welke?

Antwoord 25

Nee, het akkoord heeft geen gevolgen voor de afhandeling van schade voor de mensen in Noord-Drenthe.

Vraag 26, 27 en 28

Waarom hoeft conform uw stelling de daling van de gasbaten niet te worden ingepast onder het uitgavenplafond? Hoe verhoudt dit zich tot het regeerakkoord, waarin juist is besloten de gasbaten onder de kaders te plaatsen? Heeft u spijt van deze afspraak in het regeerakkoord? Bent u bereid het regeerakkoord op dit punt te wijzigen?

Kunt u gedetailleerd aangeven welke financiële gevolgen van het Akkoord op Hooflijnen nu wel en niet volgens u gedekt moeten worden/onder de kaders vallen? Kunt u daarbij een jaarsgewijze raming tot 2030 maken en expliciet, maar niet limitatief, ingaan op de kosten voor schadeherstel, de kosten voor de versterkingsoperatie, de compensatie voor waardedaling van woningen en panden, de investeringen in de leefbaarheid in Groningen, de verminderende (of toenemende) gasbaten, opgesplitst naar mutaties door veranderingen in de prijs en veranderingen in het winningsvolume en de verwachte opbrengst en kosten voor de overheid, Exxon en Shell?

Antwoord 26, 27 en 28

Alleen volumebesluiten hoeven te worden ingepast onder het uitgavenkader. De afspraken in het Akkoord op hoofdlijnen hebben geen betrekking op het te produceren volume en dus is er ook geen effect op het uitgavenkader. De afspraken uit het regeerakkoord staan niet ter discussie. Zoals ook in mijn Kamerbrief van 25 juni jl. is aangegeven, zullen de budgettaire gevolgen van het Akkoord op Hooflijnen worden verwerkt in de Miljoenennota. In de

begroting zal een meerjarige doorkijk voor de begrotingsperiode worden geboden van de totale aardgasbaten.

Vraag 29

Kunt u deze vragen beantwoorden vóór het debat van aanstaande donderdag 28 juni 2018, aangezien de coalitie bij meerderheid afdwong dat het Akkoord op Hoofdlijnen besproken moet worden bij het debat over de nieuwe gaswet?

Antwoord 29

Ja.